

2007 metais atlikto 5 buveinių apsaugai svarbiose teritorijose (toliau – BAST) ir 2 teritorijose už BAST ribų lūšies monitoringo duomenys, papildžius juos apskaitos rezultatais parodė, kad Lietuvoje 2007 metais gyveno 30-40 lūšių. Iš jų monitoringo metu registruota 17 individų (15 – BAST teritorijose). Įvertinus ir apskaitos duomenis, galima teigti, kad BAST teritorijose gyvena 20 lūšių, t.y., daugiau kaip pusė šalies populiacijos. Lūšies tankumas siekė 0,65 ind./1000 ha Biržų girioje (0,78 pagal apskaitos duomenis), 0,31 – Taujėnų-Užulėnio miškuose (pagal apskaitą), 0,08 – Žaliojoje girioje, 1,1 – Žemaitijos NP (tačiau lūšis yra užklystanti ir nuolatos negyvena). Lūšių vados monitoringo ir apskaitos metu registruotos tik dviejose BAST teritorijose. BAST teritorijose Šimonių girioje, Rietavo miškuose, Karšuvos girioje ir Žaliojoje girioje lūšys yra išnykę arba jų skaičius minimalus, sutinkami pavieniai individai. Buveinių lūšims kokybė BAST teritorijose ir už jų ribų yra patenkinama. Bendra lūšies populiacijos apsaugos statusas vertintinas kaip nepakankamas. Tiek buveinių, tiek ir lūšies populiacijos ateities perspektyvos neaiškios.

Kūdrinio pelėausio ir europinio plačiaausio monitoringas žiemavietėse buvo atliekamas 7 BAST teritorijose ir 2 teritorijose už BAST ribų. Užregistruoti 1555 žiemojantys individai, priklausantys 7 rūšims. Iš jų, kūdrinių pelėausių buvo 195, o europinių plačiausių – 166 individai. didžioji žiemojančių kūdrinių pelėausių ir europinio plačiausio populiacijų dalis randama 2 BAST teritorijose. Europinio plačiausio būklės ir apsaugos statusas Lietuvoje žiemojimo metu laikytinas nepakankamu, kūdrinio pelėausio – tarp nepakankamo ir palankaus.

Kūdrinio pelėausio monitoringas šiltuoju metų laiku buvo vykdomas 10 saugomų teritorijų; pirmojo pakartojimo metu stebėjimai atlikti 48 stotyse, antrojo – 27 stotyse. Pirmojo vasaros monitoringo metu kūdrinis pelėausis aptiktas 5-ių teritorijų (Asvejos RP, Metelių RP, Aukštaitijos NP, Anykščių RP ir Nemuno kilpų RP) 21 stotyje. Antrojo monitoringo metu kūdrinių pelėausių registruota 16 (59 %) stočių. Didžiausias kūdrinio pelėausio praskridimų skaičius registruotas Metelių RP ($17,5 \pm 2,81$, maks. – 54 praskridimai) bei Nemuno kilpų RP – $16,0 \pm 5,04$ praskridimų (maks.34), t.y., patikimai daugiau ($p < 0,01$), negu kitose monitoringos vietose. Tarpinis kūdrinio pelėausio praskridimų skaičius buvo registruotas Kauno marių RP ($4,3 \pm 0,88$; skirtumas nuo kitų teritorijų patikimas, $p < 0,01$). Žeimenos upėje, Rubikių ežere ir apyežeryje ir Aukštaitijos NP kūdrinio pelėausio praskridimų skaičius buvo minimalus (iki 1 per 30 min.) ir tarpusavyje nesiskyrė (NS). Vasaros buveinių kūdriniam pelėausiui išsaugojimo laipsnis Natura 2000 tinkle buvo teigiamas visose teritorijose, išskyrus tris (Čepkelių pelkė, Kauno marių RP, Rėkyvos pelkė), kur jis nebuvo įvertintas. Aukštaitijos NP, Metelių RP, Rubikių ežero apyežeryje bei Žeimenos upėje vasaros slėptuvės būklės pokyčių nepastebėta, trikdymo nenustatyta nei vienoje Natura 2000 tinklo monitoringo stotyje. Išskyrus Čepkelių pelkes, visose kitose monitoringo vietose esamų ir tikėtinų

neigiamų veiksnių nėra. Dėl siauro paplitimo ir mažo gausumo kūdrinio pelėausio populiacijos būklė Natura 2000 teritorijose ir apsaugos statusas vertintini kaip nepakankamas.

Raudonpilvės kūmutės monitoringas atliktas 10 vietų (8 BAST ir 2 žuvininkystės tvenkiniuose), iš jų šie varliagyviai aptikti 9 vietose. Aptikimo dažniai BAST teritorijose buvo didesni ($AD_1=0,72$, $n=50$; $AD_2=0,64$, $n=33$) negu stipriai žmogaus įtakojamų teritorijose: žuvininkystės tvenkiniuose ($AD_1=0,49$, $n=45$; $AD_2=0,47$, $n=45$). Visuose taškuose buvo užregistruoti 723 suaugusių raudonpilvių kūmučių patinai. Daugiausiai jų buvo aptikta žuvininkystės tvenkiniuose – iš viso 514 individai (71%), $11,4 \pm 3,01$ ind./taškui. Likusiuose aštuoniuose BAST buvo užregistruoja 209 individai (29%) $4,2 \pm 0,96$ ind./taškui. Daugiausiai raudonpilvių kūmučių patinų, lyginant atskirus stacionarus, buvo aptikta Rokiškio žuvininkystės tvenkiniuose – 292 individai, $13,3 \pm 5,2$ ind./taškui, Tribonių žuvininkystės tvenkiniuose – 222 individai, $9,6 \pm 3,21$ ind./taškui, Papio ežero stacionare – 97 individai, $6,9 \pm 3,18$ ind./taškui. 3,85% raudonpilvės kūmutės užimtų vandens telkinių priklausė 0 kategorijai, 21,15% - 1 kategorijai, 48,08% - 2 kategorijai, o 15,38% - 3 kategorijai, 11,54% - biotopai nebuvo įvertinti ($n=52$). Punios šilo ir Papio ežero teritorijų vandens telkiniuose pastebimas gana ryškus vandens lygio svyravimas (Papio ežero apylinkėse didelio neigiamo poveikio gali neturėti). Suktiškių miško, Punios šilo ir Kaukinės miško vandens telkiniai yra stipriai „užaugantys“. Kaukinės miške bebro veikla teigiamai veikia buveinės kokybę. Buveinės kokybę veikia fragmentacija ir izoliacija (22% tirtų monitoringo teritorijų, kuriose buvo užregistruota ši rūšis ir 29% iš monitoringe tirtų BAST (kuriose buvo aptikta ši rūšis) lokalių populiacijų dydžiai buvo maži). Punios šilo ir Papio ežero teritorijų vandens telkiniuose pastebimas gana ryškus vandens lygio svyravimas, Suktiškių miško, Punios šilo ir Kaukinės miško vandens telkiniai yra stipriai „užaugantys“. Kaukinės miške bebro veikla teigiamai veikia buveinės kokybę. Šiuo metu remiantis preliminariais duomenimis galima pasakyti, kad apie 50% raudonpilvės kūmutės nerštaviečių sąlygos Pietryčių Lietuvoje yra suboptimalios. Raudonpilvės kūmutės populiacijų būklė ir apsaugos statusas Lietuvoje vertintini kaip nepakankami. Gerinant rūšies apsaugą, rekomenduojama: (1) atlikti raudonpilvės kūmutės paplitimo ir gausumo tyrimus šalyje, pirmiausia Natura 2000 ir saugomose teritorijose, (2) parengti ir vykdyti regioninius raudonpilvių kūmučių veisimosi buveinių tvarkymo projektus, (3) papildyti monitoringo metodiką buveinių kokybės įvertinimo kriterijais ir trečiuoju stebėjimu, skirtu įvertinti raudonpilvės kūmutės reprodukcijos sėkmei.

Ištyrus 6 (iš 7 numatytų) skiauterėtųjų tritonų stacionarų, dviejuose iš jų buvo aptikti skiauterėtieji tritonai (aptikimo dažnis = 0,33). Visuose taškuose buvo aptikta 22 suaugę skiauterėtieji tritonai ir 5 šių tritonų lervos. Skiauterėtojo tritono aptikimas buvo lygus $0,12$ ind./tyrimui ($n=25$); suaugusių skiauterėtųjų tritonų skaičius tenkantis vienam optimaliam tyrimui (kai imama didžiausia

pakartojimo reikšmė) buvo 0,9 ind./tyrimui. Pakartotinių tyrimų metu kai kuriais atvejais tritonai buvo registruoti tik vieną kartą. Iš trijų vietų, kur skiauterėtieji tritonai rasti, vienoje buveinės kokybė nepatenkinama. Visas tris skiauterėtojo tritono nerštavietes supanti aplinka buvo įvertinta 0 kategorija (t.y., būklė gera). Pagal 2007 metų monitoringo duomenis, skiauterėtojo tritono populiacijų būklė ir apsaugos statusas Lietuvoje vertintini kaip nepakankami. Siekiant pagerinti skiauterėtojo tritono apsaugos statusą Lietuvoje, pirmiausia būtina pagerinti šios rūšies iširtumą bei atkreipti dėmesį į mažų vandens telkinių bei juos supančių sausumos buveinių apsaugą. Siekiant didesnio rezultatų patikimumo ir reprezentatyvumo, ateityje reikėtų tirti didesnę stacionarų skaičių. Būtų tikslinga skiauterėtojo tritono monitoringą atlikti regioniniuose parkuose, tiriant ten esančius mažus vandens telkinius. Tobulinant skiauterėtųjų tritonų monitoringo metodiką, būtų tikslinga buveinių įvertinimą atlikti matuojant keletą skirtingų parametrų (pvz.: žuvų buvimas/nebuvimas, vandens telkinio užpavėsinimo laipsnis %, ir vandens telkinio užaugimo vandens augalais laipsnis %, ir kt.) kiekviename monitoringo punkte/taške. Tai leistų geriau įvertinti buveinių išsaugojimo laipsnį bei greičiau pastebėti buveinių kitimą ir degradaciją.